

LA RECTORIA DE
SANT PERE DE VILAMAJOR
ESDEVÉ UN CENTRE D'ART

JOSEP POCH I RUESTES

Les fotografies que il.lustren aquest article són obra de CARLES MORELL.

La Rectoria

A Santa Pere de Vilamajor tothom coneix La Rectoria com la casa on residien els rectors fins fa 7 anys.

És una edificació del 1639, que es troba a poca distància de l'església. En altre temps havia estat masia com d'altres que hi ha dins el terme. Encara avui podem endevinar l'extensió d'aquella propietat quan, tot just passat el petit pont sobre la riera de Vilamajor, observem uns espais lliures que en altres temps foren camps de cultiu, de secà i de regadiu.

El foraster que arriba al poble queda corprès per aquest racó format per la torre romànica, convertida en campanar, l'església gòtica al darrera i la casa rectoral, envoltada d'espais verds. És com un petit oasi que invita al descans i a la contemplació de belles obres del passat. És un bon punt final per aquest braç de carretera que parteix del poble veí, Sant Antoni, deslligat fa 200 anys del seu passat històric comú.

Malgrat que alguns d'aquests espais han esdevingut pàrquings o vials més amples, hom pot fàcilment endevenir l'emplaçament dels diferents serveis que necessitava aquesta masia del segle XVII.

El portal és format per dovelles de diferents colors. A banda i banda, a l'alçada de cintura, observem unes dovelles desgastades pel costum d'esmol·lar-hi les eines en sortir o entrar a la casa.

El celler al, fons, l'estable a la dreta, la cuina i el menjador del cantó de sol ixent per aprofitar millor la llum del dia; els corrals adossats a la casa, amb accés per l'interior, i la pallissa, la construcció més allunyada de la casa però ben a la vora dels camps.

Al primer pis hi ha una gran sala que distribueix a dreta i esquerra les cinc cambres. Des d'aquest primer pis es pot accedir, a peu pla, als camps del darrera, travessant un porxo cobert, gràcies al desnivell del sòl respecte de l'entrada. Aquest amorrar la casa al terreny li treu alçada i dóna humitat a la part del fons de l'entrada, cosa que no representava cap inconvenient per al celler ni per a l'estable.

Tota la casa conserva, doncs, la disposició de la masia d'aquí el Vallès.

Sortint una mica del poble podem contemplar, encara avui, moltes d'aquestes masies disseminades per tota la falda del baix Montseny. Algunes han perdut, malauradament, aquell aire d'arrelament a la terra per culpa dels nous afegits que s'hi han fet. Les de més a prop del nucli urbà, resten perdudes enmig d'edificacions dites "torres d'estiueig". Això quan no s'han enderrocats per aixecar-hi cases altes.

Si ens preguntem com va convertir-se aquesta masia en rectoria, trobarem l'explicació en el fet que un fill dels Derrocada fou sacerdot i va exercir el ministeri al voltant de 1674. Podem ben bé suposar que obtingué en herència aquesta masoveria.

Des del moment en què la rectoria passa a ser propietat de l'església es perd l'interès per continuar les feines agrícoles i es va consolidant la idea de servir la residència per a rectors, caràcter que orientarà les petites reformes que s'hi portaren a terme. Així, es concentrarà l'esforç a arreglar el mínim necessari per poder viure-hi el mossèn sol i, ocasionalment, en companyia d'algun familiar. Les petites feixes més a prop del pou i de la bassa d'aigües residuals continuaran essent l'hort on cultivar les verdures i la grana necessàries per al sosteniment.

Quan visiteu la Rectoria podreu observar totes aquestes particularitats d'una masia catalana, tot i que els espais han canviat de funció.

LES ETAPES D'UNA TRANSFORMACIÓ

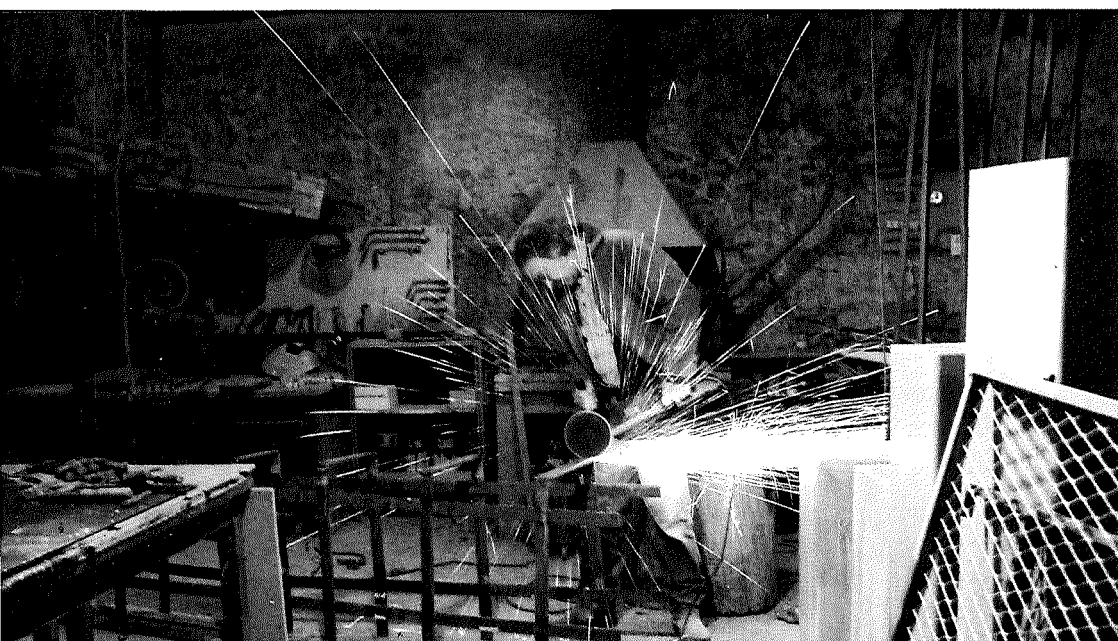
El primer pas: un taller

Amb la mort del darrer mossèn resident, la parròquia restà sense capellà. El mossèn del poble veí de Sant Antoni quedava encarregat d'atendre les dues parròquies, i atesa l'escassetat de capellans no es podia preveure una provisió immediata. La rectoria quedaria, doncs, tancada tot esperant trobar una nova destinació.

"La Rectoria" de Sant Pere de Vilamajor.

Treballant el ferro i modelant a la Rectoria.

En aquell moment es van barrejar moltes idees, que anaven des de convertir-la en ajuntament, casal d'esplai, casa de colònies, residència per a la tercera edat, fins a casa per a una comunitat religiosa.

Res de tot això podia engrescar, perquè amb aquestes propostes o bé es perdia la propietat o bé es sotmetia la casa a unes reformes que podien afectar l'estructura de l'edificació. Es volia conservar l'interior i preservar tot l'entorn.

Poc es podia pensar aleshores en la destinació actual.

La rectoria ha esdevingut un centre d'art d'una manera fortuïta, com sol passar moltes vegades en la vida.

Vaig conèixer en Josep Plandiura, escultor arrelat al poble, molt abans de ser jo nomenat encarregat de la parròquia de Sant Pere. Havíem col.laborat en alguna setmana cultural a Sant Antoni. En ocasió de muntar una exposició per a artistes locals, havíem intercanviat idees sobre el món de l'art actual. Aquesta relació obrí el camí a una posterior coneixença. Apreciava la seva obra i sabia de les dificultats que tenia per trobar un espai per treballar. Aquest contacte permeté que —ja a Sant Pere— pogués oferir-li un espai per instal·lar-hi el seu taller, al costat de la rectoria. El lloc havia servit de corral, i en aquell moment estava esfondrat i ben embrossat. No podia oferir gran cosa, per no comprometre el futur de la rectoria.

Érem tres els que iniciàrem la neteja. Fou l'inici de l'amistat i de la col.laboració dels tres Joseps. L'empresa va atreure curiosos. Alguns aportaren també el seu treball. De mica en mica, quasi imperceptiblement, es va anar formant un petit cercle de persones que freqüentaven el lloc per col.laborar, observar, solucionar els seus petits problemes mecànics o fer companyia. Tot i això, aquell taller hauria pogut restar un taller com tants d'altres si un fet excepcional no hagués interromput el ritme de treball d'en Josep Plandiura: el nomenament de coordinador dels artistes en la celebració de l'Art Triangle, l'any 1987. Va ser una magna trobada d'artistes de tot el món, organitzada per l'Ajuntament de Barcelona. Treballaren durant més d'un mes en els espais de l'antiga Casa de Caritat.

Aquesta funció coordinadora proporcionà a en Josep la possibilitat de relacionar-se amb artistes vinguts de molts països. L'amistat que nasqué amb alguns d'ells provocà que alguns vinguessin a visitar el poble de Sant Pere. Va ser l'ocasió de descobrir el taller, el seu entorn i els amics.

La rectoria restava tanmateix tancada. El taller del costat podia garantir una certa vigilància sobre la casa, davant les escomeses dels "assaltadors" de cases deshabitades. De moment això era suficient. El nova destinació encara podia esperar.

EL PAS DE TALLER A CENTRE D'ACOLLIDA

L'amistat amb alguns artistes participants en l'Art Triangle es va mantenir per correspondència. Aquest lligam, junt amb l'atractiu que despertà la designació de Barcelona com a seu dels Jocs Olímpics, va avivar en ells el desig d'acceptar la invitació feta un any enrera.

Amb el grup d'amics ens plantejàrem d'obrir la rectoria per donar acolliment a aquells dos o tres artistes estrangers que hi volien treballar, tot comproment-nos a preparar el mínim indispensable per a l'estada. Que cadascú disposés d'un lloc per treballar i d'un llit per descansar. Amb la col·laboració d'alguns amics artistes i simpatitzants empremguem el treball de rehabilitar uns espais per transformar-los en tallers i sales d'exposició.

Poc podíem pensar aleshores que en obrir la rectoria per aquesta acollida, s'obria el camí per a noves experiències. Cal dir, això no obstant, que aquestes segones convivències no haurien tingut lloc si la primera no hagués resultat molt positiva.

El centre creix

Haviem obert la rectoria per a l'acollida d'un grup d'artistes americans i anglesos, i aviat es parlaria de la conveniència de no perdre aquests nous espais. Fins i tot es proposà diversificar una mica l'oferta. Haviem acollit artistes que treballaven el ferro, llevat d'algun pintor, i ens preguntàvem si no podríem també oferir gravat. Per mediació d'un artista que havia passat pel taller de forja ens arribà l'Albert Reig, que cercava un lloc fora de Barcelona per col·locar el seu tòrcul i poder treballar.

De la mateixa manera que havia nascut el taller de soldadura i forja, podia néixer aquesta i altres especialitats.

Sabiem que si el taller de forja funcionava era perquè hi havia un responsable. No es podien obrir nous tallers si no es trobaven artistes que es responsabilitzessin del seu funcionament. L'artista que acceptés el nostre oferiment, trobaria en nosaltres col·laboració per dur a terme

la instal·lació, però també hauria de tenir ben clar que si bé ell era el responsable del taller, no el tindria en exclusiva, ja que la rectoria pretenia ser un centre d'acollida, i tot artista resident havia de poder servir-se de les seves instal·lacions.

Un taller de gravat i un altre de ceràmica es creà l'any següent, en una sala que havia servit de sala parroquial d'esbarjo. Aquesta espaiosa sala l'havien de compartir gravadors i ceramistes.

Els gravadors instal·laren un tòrcul i equiparen l'espai amb tot el material necessari.

L'acceptació d'aquest taller de gravat fou tan gran que ens veiérem obligat a desplaçar els ceramistes a un racó del primer pis, tot esperant poder oferir-los un emplaçament definitiu.

UNA PROESA ECONÒMICA

Fins a aquell moment havíem treballat per recuperar espais interiors, i anàvem veient acomplertes les fites segons el ritme que les necessitats ens imposaven.

L'esfondrament del porxo ens va portar a un cert desànim. No havíem comptat fins aleshores amb cap ajuda econòmica i aquesta reconstrucció ens obligava a fer unes despeses que no podíem afrontar. Tinguérem pensaments de no refer-lo. L'aportació voluntària en mà d'obra i la bonhomia del constructor ens facilitaren el camí de la reconstrucció.

El cas és que es reféu i més espaiós que abans. Aquest espai ha demostrat ser d'una gran utilitat, ja que ha esdevingut el lloc més estimat pels artistes.

Dos anys més tard s'inicià la construcció d'un forn i d'un nou taller de ceràmica. El taller porta el nom de Josep Escofet, perquè fou el tercer dels tres Joseps que tinguérem fe en el centre. Aquesta obra va ser una vertadera proesa, atesa la precària situació econòmica del centre, ja que sols es comptava amb l'aportació voluntària d'un petit nombre de socis col·laboradors. Quan avui hem aconseguit realitzar la instal·lació d'un forn de vidre i ens proposem crear-ne un de fosa, no ho considerem ja cap proesa sinó una aventura que obrirà nous camins i atraurà artistes d'una altra especialitat.

De mica en mica es van realitzant els nostres somnis de fundar un centre creatiu i d'investigació, doncs podem oferir una gran diversitat d'especialitats, material i tècniques. I la nostra ambició no mor aquí,

Treballant al aire lliure.

*Escultura del jardí de
la Rectoria.*

perquè ja pensem en l'esmalt, la fusta i la pedra. Així la gamma d'experimentació en tècniques mixtes serà més àmplia i més diversificada.

QUÈ ÉS EL CENTRE D'ART "LA RECTORIA"

La Rectoria és un centre independent d'art contemporani ubicat a Sant Pere de Vilamajor, poble situat en el baix Montseny, i que forma part de l'àrea de protecció del Parc Natural. La distància de Barcelona és de 40 km. Té bones comunicacions per ferrocarril fins a Llinars (distanciant 5 km. del centre) i amb serveis d'autobús que arriba fins a les portes del centre.

La Rectoria és un centre actiu tot l'any acull artistes nacionals i estrangers, els quals hi resideixen en períodes que van d'un mes a tres mesos.

Durant els mesos de juliol i agost s'hi organitzen cursos i seminaris de diferents especialitats, per a debutants i per a gent iniciada, dirigits per professors del centre o vinguts de l'exterior.

Tal com he enunciat al començament d'aquest apartat,

LA RECTORIA ÉS UN CENTRE

INDEPENDENT perquè es deslliga totalment del comerç artístic, dels vincles institucionals i de les ideologies.

D'ART perquè els seus tallers d'escultura, pintura, ceràmica, vidre, esmalts i gravat estan destinats a les arts plàstiques.

CONTEMPORANI perquè el seu interès se centra en el treball actual, les investigacions del moment en el camp de la plàstica.

L'acolliment d'artistes de diferents països i de diferents camps d'especialització, permet l'intercanvi d'experiències.

La convivència entre gent molt diversa afavoreix l'intercanvi continuat de tècniques, coneixements i perspectives teòriques. Aquesta interrelació permet veure de ben a la vora tot el procés creatiu i possibilita la creació d'obres conjuntes, ni que siguin efímeres.

En el centre no sols acollim artistes, sinó que ens interessem i promocionem també l'intercanvi amb centres d'art, universitats i fundacions d'arreu del món.

Les despeses de funcionament es cobreixen en part, per l'aportació econòmica dels nostres col·laboradors i per la venda d'algunes obres del fons de la Rectoria, fons que s'ha anat formant amb la cessió d'obres fetes en el centre per part dels artistes residents.

L'ACOLLIMENT EN EL CENTRE

Des de la creació, l'octubre ha fet 6 anys, han passat pel centre més de 100 artistes. Un bon nombre d'estrangers jo van sol·licitar, entre els quals citarem els noms de Rodger Mack (Estats Units), Adrew Schuster (Estats Units), Anna Milson (Anglaterra) Eizo Sakata (Japó).

Un grup d'artistes de l'Est figuren en la llista d'invitats per la Rectoria. Recordem els noms de Adam Kisleghi, Illona Kiss, Ferenc Kis (hongaresos), Alexei Lazarev (rus), Roman Trabura, Jan Vanek (txecs).

El grup més nombrós el formen els artistes nacionals, que troben en la Rectoria el lloc, els mitjans i les persones que millor poden ajudar-los a realitzar els seus projectes.

No formen part d'aquesta llista els participants en els cursets. Aquesta classificació dels artistes ens mostra la manera diferent de participar en el nostre projecte d'acollida.

La forma normal de poder venir a treballar al centre és la d'escriure prèviament sol·licitant plaça suggerint unes dates i la duració de l'estada. En la carta s'ha d'adjuntar també un petit currículum i unes fotos del tipus de treball que s'està fent o explicar el projecte que vol realitzar al centre. S'ha d'indicar igualment la classe de material que necessita per poder orientar-lo bé a l'arribada.

Des del centre es procura que en un mateix període coincideixin artistes de diferents especialitats i de països diferents, a fi d'enriquir la convivència.

En el centre troben tot el que necessiten per residir-hi i treballar-hi. Els artistes paguen el seu material i contribueixen amb una quantitat a les despeses generals de la casa.

La manutenció corre a càrrec seu. Poder fer ús de la cuina, car el centre disposa de tots els estris necessaris per cuinar. Si aquesta feina no els abelleix poden anar als restaurants del poble, que serveixen menús a preus molt assequibles, els dies feiners.

Tot i que els preus arriben a cobrir únicament les despeses, el centre no vol excloure aquells que, per motius econòmics, podrien quedar-

ne marginats. És per això que hem portat a terme la política d'invitar-ne alguns.

Parlar d'artistes invitats com ho foren els hongaresos i els russos és descobrir la part desinteressada del centre, que es fa càrrec de totes les despeses originades per l'estada.

Crèiem que amb aquests artistes hem fet tot un treball de promoció, puix que els hem anat descobrint el nostre art, els paratges més significatius, la nostra gent.

En el centre han treballat al costat d'artistes del país; han vist i experimentat un model de convivència s'han apropiat a molta gent quan ens visitava.

No seríem justos si només diguéssim que hem estat nosaltres els qui hem aportat quelcom. Ells també ens han fet comprendre el seu art mancat de llibertat, però ple de força per obrir-ser camí. Un art treballat amb materials ja desusats però de plena actualitat en aquell món de tanta necessitat.

La seva presència ens feia experimentar la universalitat de l'art, acostumats com estàvem a veure sempre amb el prisma occidental.

Els artistes de cursets

Totes les persones que vénen al centre per participar en cursets, constitueixen una altra categoria d'artistes. La gran majoria són mestres o estudiants de belles arts que vénen a completar la seva formació artística.

Els cursets que s'han organitzat enguany han versat sobre vidre, forja, soldadura, gravat, pintura i ceràmica.

S'han celebrat durant els mesos de juliol i agost. L'assistència ha estat nombrosa. No podíem esperar tant d'interès per aprendre i practicar amb tècniques noves o ja conegudes, però amb l'avantatge que aquí podien experimentar i intercanviar coneixements en un ambient ben distès i de molta confiança.

És curiós observar el canvi psicològic dels participants. A mesura que passen els dies van guanyant en seguretat i en facilitat per expressar-se artísticament.

En deuen guardar un bon record perquè al llarg de l'any són molts els que ens visiten, escriuen o s'informen per altres sobre les activitats del centre. Aquest bon gust el demostren també quan ens envien amics per inscriure's als cursets.

EL CENTRE, ANIMADOR D'ACTIVITATS CULTURALS

Les principals activitats d'aquests 7 anys podríem resumir-les així:

A La Rectoria s'organitzen anualment cursets per a joves, i no tan joves, artistes sobre diferents arts plàstiques.

Fa 3 anys, els artistes de La Rectoria van subvencionar l'edició del primer volum de l'obra "Història de Vilamajor", escrita per la Dra. Mercè Aventín, catedràtica d'Història a la Universitat de Barcelona.

A La Rectoria s'organitzen periòdicament exposicions d'art. Les obres s'exposen a les seves sales o es presenten en altres sales d'exhibició de la comarca.

L'any passat, a La Rectoria es creà una associació que agrupa tots els artistes ceramistes del baix Montseny.

Des de La Rectoria s'ha promocionat l'Agermanament de Sant Pere amb "Genté" (França), que té per objectiu agermanar dos pobles fent participar les famílies en l'acollida.

A La Rectoria ha nascut el grup d'amics de la música, que organitza els Concerts de Tardor a Sant Pere, de molt alt nivell musical.

L'estiu passat, els artistes de La Rectoria van preparar l'exposició de peces gòtiques a l'església, "Splendor 1".

Aquest estiu a La Rectoria s'ha treballat i s'ha representat en els espais, el "Retaule Medieval", amb la col.laboració de més de 100 actors locals entre gent del poble i estiuejants.

PROJECCIÓ INTERNACIONAL DEL CENTRE

La Rectoria és membre fundacional d'una associació internacional que agrupa més de 18 centres d'arreu del món, i que, es va fundar fa 2 anys. La primera trobada se celebrà a Berlín al Centre "Kunstlerhaus Bethanien", els dies 19 i 20 de febrer. A aquesta reunió assistiren els directors dels centres següents:

Tyrone Guthrie Centre
BIBZ 39—Zurich
Akademie Schloss Solitude—Stuttgart
The Comargo Foundation—Cassis
Villa Saint Clair—Setè
Atelierhaus Worpswede—Worpswede
Rijksakademie van Beeldende Kunsten

IRLANDA
SUÏSSA
ALEMANYA
FRANÇA
FRANÇA
ALEMANYA
HOLANDA

Yellow Springs Institute	ESTATS UNITS
Virginia Center for the creative Arts	ESTATS UNITS
College International des traducteurs	FRANÇA
Schloss Pluschow—Mecklenburgisches	ALEMANYA
Delfina Studios. Londres	ANGLATERRA
The Fire Station Artists Studios Ltd.—Dublín	IRLANDA
Jan van Eyck Aakademnie — Maastricht	HOLANDA
The Patrick Allan—Fraser of Hospitalfield—Trust.	ESCÒCIA
La Chartreuse—Villaneuve les Avignon	FRANÇA
Deuscher akademischer austauschdients.—Berlín	ALEMANYA
Pepinières européennes pour jeunes artistes.—París	FRANÇA
Council of Europe—Strasbourg.	FRANÇA
Fondation Cartier.—París.	FRANÇA
Villa Arson—Nice	FRANÇA
Ujazdowski Castle—Warsaw	POLÒNIA
A F A A—París	FRANÇA
Kunstamt Kreuzberg—Berlín—	ALEMANYA
Künsterhaus Bethanien—Berlín	ALEMANYA
La Rectoria—Sant Pere de Vilamajor.	CATALUNYA.

Tots els centres d'art representats teniem en comú l'acollida dels artistes i el fet que el seu treball es desanrotllava en un centre.

Els centres reunits representaven totes les arts, de tal manera que es podia observar una gran diversitat entre ells, segons que acollissin escriptors, músics, actors de teatre o bé escultors, pintors, ceramistes, etc.

Aquestes trobades enguany han tingut una segona edició a Niça a la Villa Arson, un centre fundat per André Malraux l'any 1969. Fou en aquesta reunió que es proposà la nostra candidatura com a centre acollidor per a la propera reunió, dels dies 16, 17 i 18 d'abril de 1994.

ALGUNS RETALLS DE LA PREMSA

De totes aquestes activitats com és natural, la premsa comarcal se'n fa ressò. Si agafeu *EL NOU NOU*, publicació que s'edita a Granollers i que apareix 3 vegades per setmana, hi trobareu quasi sempre algun comentari sobre La Rectoria.

Podríem presentar igualment escrits apareguts a *La Vanguardia*, tant a la secció de temes religiosos, pel protagonisme que té l'església local en l'oferiment de les instal·lacions, com en reportatges sobre art recollits en la separata dominical.

En revistes especialitzades d'art trobem articles i ressenyes sobre les activitats de La Rectoria. Aquesta divulgació va més enllà de la província de Barcelona. És a Madrid, a Virgínia, al Canadà, a Londres, a Suècia... es parla de La Rectoria.

La Rectoria, com a Centre d'Art, és coneguda arreu del món. No és gens exagerada aquesta afirmació perquè podem aportar algunes anècdotes per confirmar-ho: Uns suecs que es presenten al centre perquè en tenen notícia per una publicació del seu país; uns americans de Virgínia i uns anglesos de Londres que en sentir el nom de la Rectoria en el decurs d'una presentació de centres d'acolliment per a artistes, t'expliquen el que ja saben de nosaltres; una carta que arriba en xinès i anglès, sol·licitant acolliment per a dos artistes xinesos.

LA RECTORIA VISTA PELS XINESOS

Hauríem de llegir les sol·licituds dels artistes per captar les intencions. Vénen informats per alguna publicació, assessorats per institucions dedicades a l'art i també encoratjats per companys que han passat per La Rectoria tots manifesten moltes ganes de treballar i d'establir contacte amb altres artistes.

Aquests desitjos es veuen acomplerts si fem cas de les impressions que manifesten en finalitzar l'estada. No sols han trobat acollida i assessorament per a la seva creativitat, sinó que a La Rectoria han tingut també ocasió d'iniciar-se o de perfeccionar-se en alguna altra activitat que no era la seva pròpia, ja que hi han trobat una oferta en tallers, maquinària, espais i personal especialitzat que els ha empès a provar-ho.

Els qui més aprofiten les instal·lacions són gent de la comarca i de Barcelona. Gent que ha fet algun curset o que manté uns lligams personals amb algun artista vinculat al centre. Uns vénen a fer una feina concreta, principalment de gravat; d'altres passen a saludar i veure si hi ha novetats. Totes aquestes visites demostren molta estima per La Rectoria. Nosaltres estem molt contents de poder estar al seu costat, d'acollir-los. La seva presència ens encoratja a continuar el treball.

LA RECTORIA EN EL POBLE

L'emplaçament de La Rectoria és tan privilegiat que hom pot integrar-s'hi o aïllar-se fàcilment. Aquesta facilitat és tan per als artistes com per a la gent del poble.

La Rectoria no és un casal ni una agrupació animadora de les festes populars. La nostra presència al poble no és per organitzar cercaviles. És un centre d'art i, com a tal, ofereix estudi i tallers als qui cerquen practicar-lo. Oferim al poble el resultat del nostre treball en exposicions periòdiques i mantenim una presència constant en el parc d'escultures situat al peu del centre.

Aquesta dedicació de La Rectoria a fomentar l'art actual potser ha ferit la mentalitat d'alguns que es creien amb el dret de disposar dels béns de l'església per fer-ne un casal. I si un casal, perquè no un centre d'art obert a tot el poble?

Crèiem honradament que tan la tasca animadora de La Rectoria com el treball dels artistes ha contribuït molt a millorar la sensibilitat artística de tots aquells ciutadans que han participat en algunes de les manifestacions sobre art, i que han fet conèixer el poble a molta gent, tant nacional com estrangera.

La Rectoria, en altre temps casa per a rectors, no ha deixat de ser una casa, una llar, ara per als artistes, però oberta a tot el poble.